

УДК 330.341.1:[334.012.63+334.012.64](477)

Гримак О.Я., доцент ©**Душка В.І.**, в.о. доцента**Шайдюк Н.В.**, студентка 3-го курсу*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

Більшість країн світу в своєму економічному розвитку використовують інновації. Питання полягає в тому, які саме інновації варто створювати та реалізовувати, чим різняться процеси впровадження інновацій та з якими наслідками вони реалізуються.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, управління, малі й середні підприємства.*

Вступ. Сьогодні у більшості населення України відсутнє розуміння місця нашої держави в світовій спільноті. Закордонний досвід або не використовується взагалі, або використовується бездумно і нераціонально. Тому важливо визначити можливості адаптації закордонного досвіду в економіці України (особливо в галузі управління інноваційною діяльністю малих і середніх підприємств). Це дозволить підняти конкурентоспроможність товарів, послуг та країни загалом.

Матеріал і методика.

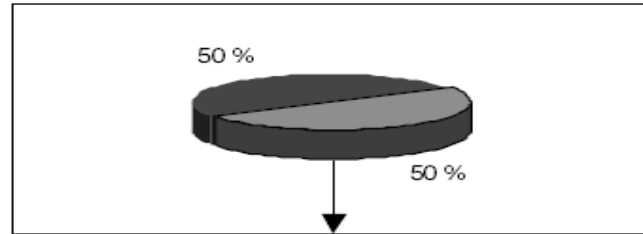
Метою дослідження є вивчення особливостей управління інноваційною діяльністю зарубіжних підприємств малого і середнього бізнесу та можливості адаптації їх досвіду у ринкову економіку України.

Дослідженню проблем управління інноваціями сьогодні присвячено чимало праць (Лазутін Г.І. [3], Матвієнко П.В. [4]), але й надалі невирішеним залишається питання адаптації закордонного досвіду управління інноваціями до сучасних умов економічного розвитку України.

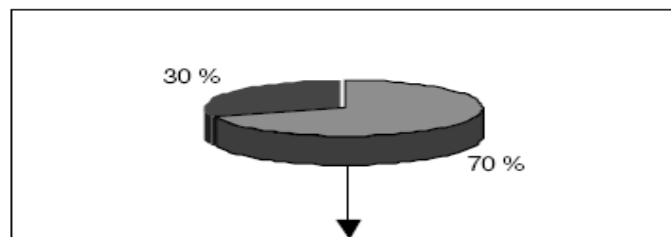
Результати досліджень. На сьогоднішній день у світі не існує єдиного критерію визначення малого та середнього бізнесу. Відповідно до інформації, яку надає Міжнародна Фінансова Корпорація (МФК) [1], пропонуємо розглянути критерії віднесення підприємств до малого і середнього бізнесу у деяких країнах.

У Великобританії офіційне визначення прийняте у 1981 році, згідно якого мале підприємство характеризують за такими критеріями: максимальний оборот до 52 тис. фунтів ст. за рік; середня тижнева кількість працівників не перевищує 50 чоловік. При цьому, основними секторами малого бізнесу Великобританії є сільське господарство, сервіс та будівництво.

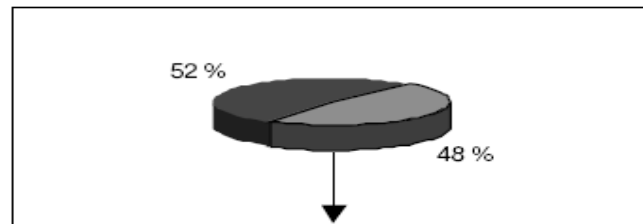
У Франції офіційне визначення малого бізнесу відсутнє. Але існує визначення для компаній, які займаються ремеслами (нараховується 250 видів ремесел). Кількість працюючих у цих компаніях не може перевищувати 10 чоловік. Для статистичної звітності у Франції часто застосовується визначення мале підприємство за кількістю працюючих (від 10 до 500 чоловік). При цьому, більше 90 % підприємств Франції нараховують до 10 осіб.

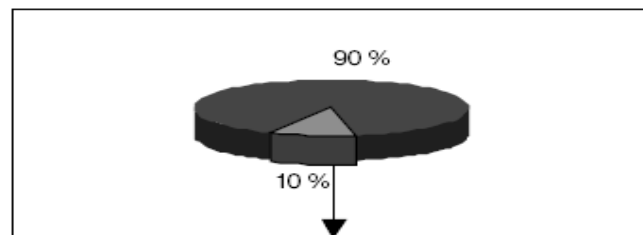
США

Японія

Німеччина

Україна

Рисунок 1. Частка малих підприємств у ВВП різних країн, %

Джерело: [3, 101]

У Німеччині офіційного визначення малого бізнесу також немає. Але в той же час існує неофіційне визначення, критеріями якого є: кількість працюючих (малі підприємства: 3-49 працюючих; середні підприємства: 50-499 працюючих) та річний оборот (малі підприємства до 3 млн. євро; середні підприємства до 5 млн. євро). Що стосується середнього бізнесу, то підходи теж є різноманітними.

В ЄС до середніх підприємств відносять підприємства, які відповідають таким показникам [2]: кількість працівників у малих підприємствах – 10-49 осіб; у середніх підприємствах – 50 – 249 працюючих; річний оборот: малі підприємства – до 10 млн. євро; середні підприємства – до 50 млн. євро.

В Російській Федерації до суб'єктів середнього бізнесу відносять комерційні організації, в статутному капіталі яких частка участі суб'єктів РФ (фондів, громадських та релігійних організацій), частка юридичних осіб, що не є суб'єктами малого підприємництва, не перевищує 25 %, та у яких чисельність працівників за звітний період не перевищувала визначених рівнів.

Отже, з вищенаведеного зрозуміло, що як за кордоном, так і в Україні немає одностайності у визначенні понять малий та середній бізнес. Зарубіжна статистика постійно використовує лише один критерій – кількість працюючих. Перевагами цього критерію є: показник співставний між країнами, у просторі та часі; чисельність персоналу свідчить про потужність підприємства. Недоліком даного показника є те, що кількість зайнятих у різних галузях не допускає порівняння на основі різної інтенсивності праці. За дослідженнями Матвієнко П.В. [4], у розвинутих державах з ринковою економікою зайнято майже половина працездатного населення (рис. 1). На одне мале підприємство припадає у США – 13 осіб, в Італії – 15, в Японії – 20, у Великобританії та країнах ЄС по 22 особи, у Німеччині – 27 і у Франції – 28 осіб. Частка малих підприємств у виробництві ВВП становить 50-67 %. Корисною для України є методика управління інноваційними процесами [3; 4], яка широко використовується у світовій практиці. Суть її зводиться до наступного: 1) класифікації працівників залежно від опору їх змінам; 2) використання влади у вирішальних ситуаціях, що впливає на розподіл сил та адаптацію учасників до реорганізаційного процесу. Основою для класифікації стали 2 базових аспекти: 1 – сприйняття працівниками ініціатив (активне або пасивне); 2 – їх принципова позиція (позитивна чи негативна) до інноваційного процесу.

Виходячи з цього поділу, в колективі формується 4 категорії учасників: 1) *реформатори* (група працівників, які активно сприймають зміни і ініціативи, та вважають їх як перспективу подальшого розвитку); 2) *антиреформатори* (активно, але негативно реагують на зміни та вбачають у них загрозу своєму комфортному становищу); 3) *спостерігачі* (категорія пасивно настроєного управлінського персоналу, позитив на позиція якого з'являється тільки з розумінням сенсу інновацій); 4) *консерватори* (ставлення до інновацій негативне і пасивне) (рис. 2).

Рисунок 2. Класифікація учасників процесу впровадження інновацій
Джерело: [5].

Аналізуючи дану методику стає зрозумілим, що успішність інноваційного процесу залежить від спроможності його ініціаторів передбачати виникнення різноманітного протистояння, вміло володіти владними повноваженнями для їх врівноваження, використовувати доступні моделі та засоби під час реформації різноманітних систем управління [3]. Як показує аналіз, у різних держав різні шляхи забезпечення належного розвитку інновацій. Тому Україні не можна лише копіювати чужу стратегію розвитку. Адаптуючи зарубіжний досвід управління інноваційною діяльністю, необхідно зважати на особливості країни, враховувати менталітет населення, та аналізувати наслідки, до яких може призвести стратегія запозичень.

Висновки. Жодна з розглянутих країн, котрі у певному періоді свого розвитку використовували зарубіжні науково-технологічні розробки для здійснення інновацій у власній економіці, не робила цього за рахунок нищення власного наукового потенціалу. Всі вони виходили з розуміння того, що без національної науки справжнього прогресу досягти неможливо. Імітаційна стратегія може бути успішною лише за умови додавання до використовуваного оригіналу нових технологічних і споживчих якостей.

Отже, сподівання на закордонний досвід марні, тому що ми поки що спроможні «запозичати здебільшого тільки термінологію і зовнішній бік відповідних зарубіжних напрацювань, не дуже вникаючи у справжній їхній зміст і, тим більше, не маючи механізмів їхньої реалізації». Важливо і необхідно проводити подальші дослідження у даному напрямі з метою адаптації світових досягнень інноваційного розвитку до сучасних умов господарювання в Україні. Однією з виявлених проблем є обмеженість інформації, зокрема статистичної, на основі якої можна було б більш глибоко проаналізувати діяльність малого та середнього бізнесу та виявити чіткі тенденції їхнього розвитку.

Що стосується покращення механізму фінансування науково-дослідної роботи, то варто впровадити цілу низку заходів. Зокрема: забезпечити фінансову підтримку провідних наукових досліджень; по короткострокових пріоритетних напрямках потрібно утворювати об'єднання зацікавлених організацій та підприємств; підвищити роль Державного фонду

фундаментальних досліджень; для фінансової підтримки загальногалузевих науково-дослідних установ потрібно використовувати систему позабюджетних фондів та нові інноваційні структури; взаємодія органів держуправління з науково-технічними організаціями повинна будуватися переважно на контрактній основі в порядку конкурсного чи критеріального відбору проєктів; держава має надавати вченим усі можливості для участі у спільних проєктах із закордонними вченими.

Література

1. Основні напрями державної підтримки малого бізнесу – www.niurt.gov.ua.
2. Порівняльний аналіз ризиків середнього бізнесу в Україні та сусідніх державах www.members.lycos.co.uk.
3. Лазутін Г. І. Сучасні тенденції розвитку інноваційної діяльності // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 2. – С.-99-114.
4. Матвієнко П. В. Як захистити незалежність України. – К.: Наукова думка, 2006. – 208с.
5. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки): Шляхом європейської інтеграції. – К., 2004.

Summary

Most countries around the world use innovations in their economic development. The question is, which innovations, in particular, is worth to create and realize how processes of implementation the innovations differ and with what consequences they are carried out.

Key words: *innovative activity, management, small and medium enterprises.*

Стаття надійшла до редакції 1.09.2010